

Jak bobři navracejí vodním ptákům domov

Díky návratu bobra evropského vzniklo za posledních 10 až 15 let na západě Čech (a jistě i jinde) mnoho přírodních mokřadů. Fungují nejen jako obrovské kořenové čistírny a rezervoáry povrchových i podzemních vod, ale hlavně jako unikátní ekosystémy a ostrovy biodiverzity. Většina lokalit vzniklých činností bobra je příhodných pro mnohé druhy ptáků, a proto bych vám rád ukázal, co tento náš největší, ve druhé polovině 18. století vyhubený hlodavec dokázal po svém návratu do naší přírody vybudovat v lidmi zničené a vyčerpané krajině. Je až neuvěřitelné, jak málo někdy stačí k tomu, aby se i na dříve téměř sterilní plochy bez života vrátila pestrá druhová rozmanitost.

Přírodní rezervace Janovský mokřad (u Nýřan v Plzeňském kraji)

Původně obtížně obdělávatelná zemědělská půda byla uměle odvodněna vybagrováním a narovnáním koryta Lučního potoka do podoby kanálu. Posuneme-li se ale v čase ještě o několik století zpět, najdeme tu jeden z největších rybníků chotěšovského kláštera se dvěma rybářskými baštami a rozsáhlou plochou příbřežních porostů, kde se těžilo rákosí. Rybník byl později z důvodu těžby uhlí zrušen a krajina důkladně odvodněna. Kolem roku 2010 se však začala psát nová kapitola historie tohoto místa – na Luční potok se vrátil bobr a jediná bobří hráz stačila k tomu, aby se voda z kanálu rozlila na sousední břehy potoka, a vznikla tak jedinečná mokřadní lokalita plná zajímavých druhů rostlin, hmyzu i ptactva. Hnízdí zde například jeřábi popelaví, zcela běžně tu můžeme pozorovat čírky obecné i modré, kopřivku obecnou, zrzohlávkou rudozobou, poláky velké i chocholačky. Rezervace je také bohatá na bekasiny otavní, nechybí pár labutí velkých, moták pochop, písík obecný, konipas bílý i horský, ledňáček říční, rákosníci, slavík modráček, volavka popelavá a bílá, bramborníček černohlavý nebo strnad rákosní. V létě se nad vodní hladinou prohání stohlavé hejno jiříček, vlaštovek, břehulí a rorýsů. Od roku 2022 tu navíc probíhá pastva, která vytvořila podmínky pro další živočišné druhy a ochránila centrální část rezervace před zarůstáním a nápořem návštěvníků. Janovský mokřad je příkladem lokality, kde příroda ke své regeneraci nepotřebovala ani tak cílenou lidskou pomoc, jako spíš prostor a čas, aby si poradila sama.

Pekelný rybník (v údolní nivě Vejprnického potoka u Plzně)

Pekelný rybník ve skutečnosti není rybníkem, ale vodní nádrží, původně vytvořenou člověkem na několik kilometrů dlouhém, nechutně zapáchajícím a průmyslově znečištěném Vejprnickém potoce, tekoucím z Nýřan přes Tlučnou do Vejprnic a Plzně. Za posledních dvacet let, kdy

Dnešní PR Janovský mokřad byla založena z iniciativy Dobrovolného ekologického spolku – ochrany ptactva (DES OP) a vyhlášena plzeňským krajským úřadem v roce 2021

zde začal hospodařit bobr evropský, se údolní niva (dříve odvodňovací splašková stoka) stala rozsáhlým mokřadem s několika tůňemi, otevřenou vodní hladinou a lagunami. Díky tomu dnes představuje funkční biotop a nabízí útočiště mnoha ptákům. Potkat tu můžeme oba druhy čírek, kopřivky obecné, kachny divoké, potápky malé, chřástaly vodní, bekasiny otavní, lisky černé, labutě velké, motáky pochopy, slavíky modráčky či strnady rákosní. Kromě bobra zde žije i vydra říční, díky níž nedochází k přerybnění a znečištění vody.

Letiště Točnick (u Klatov)

Na začátku byl člověkem poničený, narovnaný a vyhloubený Točnický potok. Jakmile se tu objevil bobr a postavil první hráz, která zadržela vodu, jež se následně rozlila na okolní pozemky a plochy, vznikly první tůně, které jsou dnes domovem nepřeberného množství vodních ptáků.

Kateřinský potok (Hoštka a Žebrák u Rozvadova)

Přejedeme-li po dálnici D5 od Janovského mokřadu dál na západ k Rozvadovu, ocitneme

Dostatek vodní vegetace, obměna dřevin a jejich zmlazování, výborná průhlednost vody a mělké mokřady ptáky přitahují i přesto, že podél celého Pekelného rybníka vede frekventovaná cyklostezka

Foto: DES OP

Foto: DES OP

Točnick je jednou z prvních lokalit na Plzeňsku, kde bobr začal krajině vracet její původní ráz

se v blízkosti státní hranice, kde bývala železná opona a nepřístupné pohraniční pásmo uměle udržované člověkem ještě v dobách Sudet a později komunistického Československa. Od roku 2020 je část potoka a okolních ploch o rozloze kolem 13 hektarů v majetku DES OP a nadačního fondu Eden. Díky tomu jsme mohli část údolní nivy Kateřinského potoka ponechat bobrovi a přirozeným přírodním procesům, a tak se i tato lokalita rychle stala domovem řady ptačích druhů.

Někdy je zkrátka nejlepším řešením dát prostor přírodě a roli krajináře, dendrologa, ekologa i vodohospodáře přenechat bobrovi.

Karel Makoň | je zakladatelem a předsedou DES OP a vedoucím Záchrané stanice živočichů Plzeň. Od roku 1987 je členem ČSO, jako kroužkovatel se věnuje také například labutím, dravcům a sovám.

Niva Kateřinského potoka je domovem jeřábů popelavých, čápů černých, ledňáčeků, skorců či bekasin a sluk